

ПОЛІТИКА АДМІНІСТРАЦІЇ Д. ТРАМПА У КОНТЕКСТІ ПРОБЛЕМ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ

Міжнародна безпека є однією з ключових проблем сучасності, її стан залежить від рішень та дій керівництва провідних держав світу. Починаючи з 2017 р. Президент США Дональд Трамп є одним із найбільш активних гравців на світовій політичній арені. Основні аспекти зовнішньої політики США регулярно висвітлюються на сторінках українських інформаційно-аналітичних видань («Дзеркало тижня. Україна», «Український тиждень», «Новое время» та ін.). Політику Президента США Д. Трампа детально аналізують як вітчизняні експерти (Є. Габер, В. Горбулін, О. Їжак, Ю. Курнішова, Т. Силіна, О. Хара), так і закордонні, зокрема, європейські (З.М. Беддоуз, Р. Герцінгер, Г.Джойс, Е. Карр, Е. Лукас). Проблемам запобігання ядерної загрози та колективної безпеки присвячено документально-публіцистичну працю російського опозиційного громадсько-політичного діяча Г. Каспарова [1]. Спираючись на опубліковані праці та значний масив поточної інформації, спробуємо проаналізувати політику адміністрації Д. Трампа у контексті сучасних проблем міжнародної безпеки.

Зовнішня політика 45-го Президента США суттєво відрізняється від його попередників. Передвиборча кампанія Д. Трампа відбувалася під гаслами «Америка передусім», «Зробимо Америку великою знову». В інавгураційній промові 20 січня 2017 р. новообраний Президент наголошував: «З цього дня наша держава буде керуватися новою стратегією: Америка перш за все, Америка понад усе». На самому початку каденції аналітики попереджали, що новий господар Білого Дому справить значний вплив на світовий порядок [2,3]. Визначальною рисою зовнішньої політики адміністрації Д. Трампа є прагматизм, протекціонізм, захист власних інтересів держави. Серед пріоритетів – боротьба проти радикального ісламського тероризму,

стримування «китайської загрози» у світовому економічному співробітництві, намагання обмежити нарощування ядерного потенціалу Ірану та Північної Кореї, врегулювання близькосхідної кризи.

Питання міжнародної безпеки – найбільш складне і запутане у зовнішньополітичних планах Д. Трампа. Основна причина – нехтування колективними зусиллями, ігнорування системи багатосторонніх інститутів (ООН, НАТО, міждержавні угоди). Під час передвиборчої кампанії він неодноразово підкреслював, що Північноатлантичний альянс в існуючому форматі застарів, наголошував на непропорційності витрат США та партнерів по НАТО, вимагав збільшення внеску союзників, висловлював думку про неефективність ООН.

Перші кроки нової адміністрації довели відданість Д. Трампа проголошеним принципам. Були переглянуті або скасовані міждержавні угоди попередніх років, заявлено про вихід США з кількох міжнародних організацій.

Президент піддав нищівній критиці ядерну угоду з Іраном від 2015 р. (Спільний всеосяжний план дій), а саму країну називав «головним спонсором тероризму у світі». Посилення санкцій щодо цієї країни має на меті досягти дипломатичної та економічної ізоляції іранського режиму та примусити Тегеран укласти нову ядерну угоду зі значно жорсткішими умовами [4].

В сучасних умовах глобалізованого багатопольярного світу особливу загрозу для міжнародної безпеки становить військове протистояння між ядерними державами, зокрема, між США та Північною Кореєю, між США та Китаєм. Останніми роками КНР значно наростив військову потужність як за рахунок нових власних розробок зброї, так і за рахунок придбання російського озброєння [5, с.40]. У відповідь на початку 2019 р. Д. Трамп представив нову стратегію протиракетної оборони Сполучених Штатів, спрямовану на створення космічних систем, які протистоятимуть новітнім загрозам з боку Китаю, Росії, КНДР та Ірану.

Система міжнародної безпеки, що склалася після Другої Світової війни базується на міждержавних та багатосторонніх угодах. З 1987 р. діяв Договір

про ліквідацію ракет середньої і малої дальності (ДРСМД) між СРСР (після його розпаду – Російською Федерацією) та США за участі України, Білорусії та Казахстану. Небезпечна гонка озброєнь може призвести не лише до відновлення холодної війни (цим терміном позначають протистояння між СРСР та США після Другої Світової війни), але й до світової катастрофи, що отримала умовну назву «ядерна зима» [6, с. 22]. Промова Президента РФ В. Путіна на Мюнхенській конференції з безпеки свідчила про намір перетворити Росію на один з полюсів світової політики, насамперед, силовими засобами, що підтвердили подальші події: агресія проти Грузії (2008 р.), анексія українського Криму, військова агресія на Донбасі і в Азовському морі. США неодноразово вказували Росії на пряме порушення принципів міжнародного права, невиконання умов ДРСМД, подальше нарощування військового потенціалу та проведення заборонених випробувань. Після завершення терміну ультиматуму Держдепартаменту до Росії щодо дотримання договору, на початку 2019 р. було повідомлено про призупинення членства США у ДРСМД. Такий крок адміністрації Д. Трампа експертами оцінюється неоднозначно: від прогнозів «ядерного жахіння» [7] до окреслення укладання нового договору, що відповідатиме сучасним умовам багатопольярного світу [8]. Д. Трамп припускає цю можливість і в такому разі Україна має бути готова до участі у новому договорі.

Характерні особливості стилю американського Президента – непередбачуваність та суперечливість. Рішення Д. Трампа скоротити військовий контингент в Афганістані та повністю вивести війська із Сирії зумовлене не лише відмовою США від ролі «світового поліцейського»: «великі держави не можуть вести безкінечні війни». Аргумент стосовно розгрому «Ісламської держави» є непереколивим, фактично Сирія залишається підґрунтям екстремізму, створюються умови для відновлення диктаторського режиму Б. Асада, підтримуваного Росією та Іраном. Складна геополітична гра з іншими державами також – частина стратегії Президента. «Трамп вважає, що альянси для слабких і воліє приятелювати з диктаторами» [7, с. 42].

Система безпеки, сформована за часів холодної війни, піддається суттєвим викликам і загрозам: атаки терористів-смертників, «гібридні війни», ядерне протистояння супердержав. Постає нагальна проблема реформування Організації Об'єднаних Націй, насамперед, її ключового органу – Ради Безпеки, з метою перетворення їх з інституції для заморожування конфліктів на ефективний інструмент системи міжнародної безпеки [9, с. 2].

Про це мають пам'ятати лідери провідних держав, усвідомлюючи відповідальність за свій народ та майбутнє людства.

Література

1. Каспаров Г. Зима наближається. Чому потрібно зупинити Володимира Путіна та ворогів вільного світу. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2016. 320 с.
2. Горбулін В. Ось будинок, який будує Трамп. Дзеркало тижня. Україна. 2017. 21 січня (№2). С. 1-2.
3. Курнішова Ю. Що несе світові ера Дональда Трампа? Дзеркало тижня. Україна. 2017. 21 січня (№2). С. 1,4.
4. Белокопос О. Іранське досвід Президента Трампа. Дзеркало тижня. Україна. 2019. 16 лютого (№6). С. 4.
5. Заблоцький В. Нові полюси холодної війни. Український тиждень. 2019. №5 (585). С. 40-44.
6. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика. Навч. посіб. / М.П. Требін, Л.М. Герасіна, В.Л. Погрібна та ін.: за ред. проф. М.П. Требіна / Харків: Право, 2016. 540 с.
7. Лукас Е. Ядерне жахиття. Український тиждень. 2019. №6 (586). С. 42.
8. Їжак О. Договір помер. Хай живе договір. Дзеркало тижня. Україна. 2019. 9 лютого (№5). С. 4.
9. Єльченко В. ООН майбутнього. Дзеркало тижня. Україна. 2019. 12 січня (№1). С. 2.